

Saeima ir pieņēmusi un Valsts prezidents izsludina šādu likumu:

Valsts darba inspekcijas likums

1.pants. Likuma mērķis

Likuma mērķis ir noteikt Valsts darba inspekcijas (turpmāk — Darba inspekcija) tiesisko statusu, funkciju, uzdevumus un darbības kārtību.

2.pants. Darba inspekcijas tiesiskais statuss

(1) Darba inspekcija ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde.

(2) Darba inspekcijai ir zīmogs ar papildinātā mazā Latvijas valsts ģerboņa attēlu un pilnu Darba inspekcijas nosaukumu.

3.pants. Darba inspekcijas funkcija un uzdevumi

(1) Darba inspekcijas funkcija ir valsts uzraudzības un kontroles īstenošana darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā.

(2) Lai nodrošinātu šā panta pirmajā daļā minētās funkcijas izpildi, Darba inspekcija veic šādus uzdevumus:

1) uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;

2) kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus;

3) veicina sociālo dialogu;

4) veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem un, ja nepieciešams, pieaicina darbinieku pārstāvjus;

5) analizē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus, lai sniegtu priekšlikumus par normatīvo aktu pilnveidošanu;

6) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu un vienotu reģistrāciju;

7) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;

8) kontrolē darba vietās esošo darba aprīkojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;

9) sniedz Labklājības ministrijas kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos izvērtēšanas komisijai informāciju par darba aizsardzības jautājumos kompetento institūciju un speciālistu darbību darba aizsardzības jomā šā likuma

4.panta 2.punktā minētajos Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei pakļautajos objektos;

10) sniedz darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;

11) organizē Eiropas Darba drošības un veselības aģentūras nacionālā kontaktpunkta izveidi un nodrošina tā darbību.

4.pants. Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei pakļautās personas un objekti

Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti:

1) darba devēji, jebkuras citas personas, kas faktiskos apstākļos uzskatāmas par darba devējiem, kā arī komersanti un to pilnvarotas personas (turpmāk — uzraudzībai un kontrolei pakļautās personas);

2) uzņēmumi (organizatoriskas vienības, kurās strādā nodarbinātie), darba vietas, kurās nodarbinātais vai jebkura cita persona, kas faktiskos apstākļos uzskatāma par nodarbināto, veic darbu, kā arī jebkura cita vieta uzņēmuma ietvaros, kura nodarbinātajam ir pieejama darba gaitā vai kurā nodarbinātais strādā ar darba devēja atļauju vai rīkojumu, un darba aprīkojums, arī būvobjekti, tajā skaitā privātpersonai piederošie būvobjekti būvdarbu laikā (turpmāk — uzraudzībai un kontrolei pakļautie objekti).

5.pants. Darba inspekcijas amatpersonas

(1) Darba inspekcijas amatpersonas ir Darba inspekcijas direktors, direktora vietnieks, visu līmeņu inspektori un citi Darba inspekcijas valsts civildienesta ierēdņi, kas realizē šajā likumā noteikto uzraudzības un kontroles funkciju un uzdevumus.

(2) Darba inspekcijas amatpersonām ir tiesības:

1) uzrādot dienesta apliecību, bez iepriekšējas paziņošanas vai atļaujas saņemšanas jebkurā diennakts laikā, kad uzņēmumā tiek veikta darbība, arī darba devēja prombūtnes laikā:

- a) apmeklēt un apsekot uzraudzībai un kontrolei pakļautās personas un objektus,
- b) pārbaudīt darba procesu, darba vidi un darba aizsardzības pasākumus;

2) veikt pārbaudi, kontroli un izmeklēšanu vai pieprasīt informāciju, kas nepieciešama, lai pārliecinātos, ka normatīvo aktu prasības tiek ievērotas, un šai nolūkā:

a) iztaujāt darba devējus, darbiniekus un citas personas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumiem,

b) pieprasīt uzskaites, reģistrācijas un citus dokumentus, kas nepieciešami saskaņā ar normatīvajiem aktiem par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzību, lai pārliecinātos, ka šie dokumenti atbilst normatīvajiem aktiem, kā arī pieprasīt to kopijas un izrakstus,

c) pieprasīt informāciju, kas nepieciešama, lai risinātu darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus,

d) veikt darba vides faktoru mērījumus, fotografēt, izdarīt audioierakstus un videoierakstus, kā arī ņemt materiālu un vielu paraugus analīzei,

e) pieaicināt speciālistus atsevišķu uzdevumu veikšanai,

f) pieprasīt, lai darba devēji, darbinieki un citas personas uzrāda personu apliecinošu dokumentu vai transportlīdzekļa vadītāja apliecību, vai nodarbinātā apliecību;

3) uzaicināt ierasties Darba inspekcijā darba devējus, darbiniekus un citas personas, lai no viņiem iegūtu informāciju par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumiem vai sniegtu viņiem informāciju, paskaidrojumus un cita veida palīdzību šajos jautājumos;

4) organizēt darba devēju, kā arī darba devēju organizāciju un darbinieku pārstāvju un citu personu tikšanos, lai apspriestu darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus;

5) saņemt no darba devējiem tādu ar inspicējamā objekta specifiku, atrašanās vietu, veicamās pārbaudes raksturu un ilgumu samērojamu apstākļu nodrošinājumu, kāds Darba inspekcijai nepieciešams tās uzdevumu izpildei;

6) pieņemt lēmumus darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumos, kā arī izteikt brīdinājumus un dot rīkojumus darba devējiem, lai nodrošinātu darba tiesiskās attiecības un darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu;

7) pilnīgi vai daļēji apturēt uzraudzībai un kontrolei pakļauto personu vai objektu darbību (turpmāk arī — personas vai objekta darbības apturēšana);

8) kontrolēt darba aizsardzības jautājumos kompetento institūciju un speciālistu darbību uzraudzībai un kontrolei pakļautos objektos;

9) administratīvo pārkāpumu izskatīšanai noteiktajā kārtībā administratīvi sodīt darba devējus, kā arī citas personas;

10) kontrolēt, vai darba devēji veic efektīvus pasākumus, lai nodrošinātu Darba inspekcijas rīkojumu izpildi, un ņem vērā izteiktos brīdinājumus;

11) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniegt tiesībaizsardzības iestādēm materiālus par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem;

12) pēc personas vai objekta darbības pilnīgas vai daļējas apturēšanas:

a) noplombēt vai aizzīmogot vadības un komunikāciju ierīces, kas iedarbina apturamās iekārtas vai piegādā tām enerģiju, kā arī sastādīt noplombēšanas aktu,

b) kontrolēt, vai tiek izpildīts lēmums par personas vai objekta darbības apturēšanu.

6.pants. Darba inspekcijas direktors

(1) Darba inspekcijas direktora (turpmāk — direktors) kandidatūru pēc labklājības ministra ieteikuma apstiprina Ministru kabinets. Labklājības ministrs direktoru ieceļ amatā un atbrīvo no amata, ievērojot Valsts civildienesta likuma prasības.

(2) Direktors veic Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktās tiešās pārvaldes iestādes vadītāja funkcijas un bez īpaša pilnvarojuma pārstāv Darba inspekciju, kā arī veic citus normatīvajos aktos noteiktos pienākumus.

(3) Direktors ir tiesīgs:

1) pagarināt rakstveida brīdinājumā par personas vai objekta apturēšanu noteikto normatīvo aktu pārkāpumu novēršanas termiņu;

2) ar pamatotu lēmumu pagarināt administratīvā akta izdošanas termiņu no četriem mēnešiem līdz vienam gadam, ja administratīvā akta izdošanai objektīvu iemeslu dēļ nepieciešama ilgstoša faktu konstatācija.

7.pants. Personas vai objekta darbības apturēšanas kārtība

(1) Darba inspekcijas amatpersonas ir tiesīgas pieņemt lēmumu par personas vai objekta darbības apturēšanu, ja konstatē, ka ir pārkāpti darba aizsardzības normatīvie akti vai darba tiesiskās attiecības regulējošie normatīvie akti.

(2) Pirms tiek pieņemts lēmums par personas vai objekta darbības apturēšanu, attiecīgā Darba inspekcijas amatpersona rakstveidā brīdina uzraudzībai un kontrolei pakļautās personas, minot konstatētos normatīvo aktu pārkāpumus un nosakot to novēršanas termiņu, izņemot šā panta devītajā un desmitajā daļā minētos gadījumus.

(3) Šā panta otrajā daļā minētais rakstveida brīdinājumā noteiktais pārkāpuma novēršanas termiņš nedrīkst būt īsāks par:

1) diviem gadiem, ja pārkāpuma novēršanai nepieciešama kapitālā celtniecība;

2) sešiem mēnešiem, ja pārkāpuma novēršanai nepieciešama ēku daļēja pārbūve vai iekārtu kapitālremonts;

3) vienu līdz trim mēnešiem — pārējos gadījumos, ja puses nevienojas par īsāku pārkāpuma novēršanas termiņu.

(4) Šā panta trešajā daļā minētie pārkāpumu novēršanas termiņi neattiecas uz atkārtotiem brīdinājumiem, kad Darba inspekcija var uzdot novērst pārkāpumu īsākā termiņā vai nekavējoties.

(5) Ja brīdinājumā noteiktajā termiņā nav novērsti brīdinājumā minētie pārkāpumi, Darba inspekcijas amatpersona, ievērojot izdarītā pārkāpuma smagumu un samērīguma principu, var pieņemt rakstveida lēmumu par personas vai objekta darbības apturēšanu.

(6) Personas vai objekta darbības apturēšanu nodrošina uzraudzībai un kontrolei pakļautā persona, piedaloties Darba inspekcijas amatpersonai.

(7) Personas vai objekta darbības pilnīga apturēšana veicama tā, lai:

1) uzraudzībai un kontrolei pakļautā persona varētu netraucēti novērst pārkāpumus;

2) iespējami samazinātu telpu un iekārtu bojāšanos meteoroloģisko apstākļu vai korozijas dēļ.

(8) Personas vai objekta darbības daļēja apturēšana veicama tā, lai:

1) uzraudzībai un kontrolei pakļautā persona varētu netraucēti novērst pārkāpumus;

2) iespējami samazinātu telpu un iekārtu bojāšanos meteoroloģisko apstākļu vai korozijas dēļ;

3) iespējami mazāk tiktu traucēta pārējo struktūrvienību un iekārtu darbība.

(9) Darba inspekcijas amatpersonai ir pienākums nekavējoties pieņemt lēmumu par personas vai objekta darbības apturēšanu bez iepriekšēja brīdinājuma, izdodot rakstveida rīkojumu, ja uzraudzībai un kontrolei pakļautās personas vai objekta pārbaudē konstatēts darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpums, kas rada draudus cilvēka dzīvībai vai var izraisīt ugunsgrēku, eksploziju, bīstamu vielu noplūdi vai neprognozētu radiācijas paaugstināšanos.

(10) Darba inspekcijas amatpersonai ir pienākums nekavējoties pieņemt lēmumu par objekta darbības apturēšanu bez iepriekšēja brīdinājuma, izdodot rakstveida rīkojumu, ja uzraudzībai un kontrolei pakļautā objekta apsekojumā konstatēts, ka no tajā nodarbinātajiem 50 procenti vai vairāk ir nelegāli nodarbinātas personas.

(11) Ja pēc tam, kad pieņemts lēmums par personas vai objekta darbības apturēšanu, attiecīgās personas vai objekta darbība tiek turpināta vai tiek bojātas vai noņemtas plombas vai aizzīmogojumi, vainīgās personas atbilstoši nodarījumam saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

(12) Personas vai objekta darbības apturēšanas gadījumā uzraudzībai un kontrolei pakļautajai personai ir pienākums rakstveidā ziņot Darba inspekcijai par normatīvo aktu pārkāpumu novēršanu.

8.pants. Uzraudzībai un kontrolei pakļauto personu vai objektu darbības atjaunošana

(1) Darba inspekcija ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā pēc tam, kad saņemts paziņojums par normatīvo aktu pārkāpumu novēršanu, pārbauda, vai tie ir novērsti, un, ja:

1) pārbaudes rezultāti liecina, ka brīdinājumā vai lēmumā par uzraudzībai un kontrolei pakļauto personu vai objektu darbības apturēšanu minētie normatīvo aktu pārkāpumi ir novērsti, dod rakstveida atļauju atjaunot uzraudzībai un kontrolei pakļauto personu vai objektu darbību;

2) bija noplombētas vai aizzīmogotas iekārtu vadības un komunikāciju ierīces, Darba inspekcijas amatpersona atplombē attiecīgās ierīces un noņem aizzīmogojumus, par to sastādot aktu.

(2) Ja rakstveida brīdinājumā vai lēmumā par uzraudzībai un kontrolei pakļauto personu vai objektu pilnīgu vai daļēju apturēšanu minētie normatīvo aktu pārkāpumi nav novērsti, Darba inspekcija ne vēlāk kā septiņu darbdienu laikā pēc paziņojuma saņemšanas sniedz pamatotu rakstveida atteikumu atjaunot šo personu vai objektu darbību.

9.pants. Darba inspekcijas finansēšanas kārtība

(1) Darba inspekciju finansē no valsts budžeta, un tai ir valsts budžeta konts Valsts kasē.

(2) Darba inspekcijas uzliktie administratīvie naudas sodi tiek ieskaitīti valsts pamatbudžeta ieņēmumos.

10.pants. Aizliegums izpaust informāciju

Darba inspekcijas amatpersonām un darbiniekiem, pildot dienesta vai darba pienākumus, kā arī pēc valsts civildienesta attiecību izbeigšanas vai iecelšanas citā ierēdņa amatā, vai tad, ja darba attiecības ar Darba inspekciju tiek izbeigtas vai pārtrauktas, aizliegts nelikumīgi izpaust šādu ierobežotas pieejamības informāciju:

1) ar Darba inspekcijas izskatāmo iesniegumu un sūdzību lietas materiāliem saistītu informāciju;

2) ar darba procesiem saistītus komercnoslēpumus, kas kļuvuši zināmi, pildot darba vai dienesta pienākumus;

3) ziņas par personām, kas vērsušās ar iesniegumiem par normatīvo aktu pārkāpumiem, kā arī informāciju par to, ka pārbaude veikta sakarā ar šāda iesnieguma saņemšanu.

11.pants. Informācijas sniegšana citām personām

(1) Darba inspekcijas amatpersonas nodrošina to rīcībā esošās informācijas pieejamību saskaņā ar normatīvajiem aktiem par informācijas atklātību.

(2) Darba inspekcija sadarbojas ar Eiropas Savienības dalībvalstu kompetentajām institūcijām, kas uzrauga un kontrolē normatīvo aktu ievērošanu darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Šāda sadarbība īpaši attiecas uz informācijas sniegšanu sakarā ar darbinieku nosūtīšanu uz konkrētu Eiropas Savienības dalībvalsti. Minētā informācija sniedzama bez maksas.

12.pants. Darba inspekcijas nodrošināšana ar informāciju

(1) Darba devēji, darbinieki un citas personas pēc Darba inspekcijas amatpersonu pieprasījuma sniedz Darba inspekcijai tās uzdevumu izpildei nepieciešamo informāciju, kā arī uzrāda personu apliecinošu dokumentu vai transportlīdzekļa vadītāja apliecību, vai nodarbinātā apliecību.

(2) Tiešās un pastarpinātās pārvaldes institūcijas, atvasinātās publiskās personas vai jebkura cita valsts iestāde bez maksas sniedz Darba inspekcijai informāciju, kas nepieciešama tās uzdevumu veikšanai, ne vēlāk kā viena mēneša laikā no Darba inspekcijas pieprasījuma saņemšanas dienas.

(3) Ārstniecības iestāde un ārstniecības persona pēc Darba inspekcijas pieprasījuma bez maksas sniedz informāciju, kas nepieciešama nelaiemes gadījumu darbā un arodslimību izmeklēšanai un uzskaitēi, ne vēlāk kā viena mēneša laikā no Darba inspekcijas pieprasījuma saņemšanas dienas.

(4) Informācijas apmaiņas kārtību, nosacījumus tās sniegšanai un prasības Valsts darba inspekcijas integrētai sistēmai nosaka Ministru kabinets.

13.pants. Tiesības apstrīdēt vai pārsūdzēt Darba inspekcijas amatpersonu izdotos administratīvos aktus un faktisko rīcību

(1) Darba inspekcijas amatpersonas izdoto administratīvo aktu vai faktisko rīcību var apstrīdēt Darba inspekcijas direktoram. Direktora izdoto administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kā arī lēmumu par apstrīdēto administratīvo aktu vai faktisko rīcību var pārsūdzēt tiesā likumā noteiktajā kārtībā.

(2) Administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur to darbību, izņemot gadījumus, kad tā tiek apturēta ar iesnieguma vai pieteikuma izskatītāja lēmumu.

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē Valsts darba inspekcijas likums (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2002, 2.nr.; 2003, 15.nr.; 2004, 22.nr.).

2. Līdz jaunu Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2008.gada 1.oktobrim piemērojami Ministru kabineta 2002.gada 25.jūnija noteikumi Nr.258 “[Bīstamo iekārtu avāriju izmeklēšanas kārtība](#)”.

3. Līdz jaunu Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2009.gada 1.jūlijam piemērojami Ministru kabineta 2005.gada 21.jūnija noteikumi Nr.431 “Informācijas operatīvas apmaiņas kārtība”, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu.

Likums stājas spēkā 2008.gada 10.jūlijā.

Likums Saeimā pieņemts 2008.gada 19.jūnijā.

Valsts prezidents
Rīgā 2008.gada 9.jūlijā

V.Zatlers